

Teaching Appliques In Artistic-Creative Activities Of Creative School Students

Nurmatova Shohistakhon Muhammadjonovna

Director of the Creative School named after Muhammad Yusuf

Abstract

Teaching applique requires familiarization with the material, mastering the skills of cutting out various shapes, placing them in a certain order, and gluing them in a way that suits the image and subject. Teaching applique is based on developing the process of children's perception. This article provides information on the concept of applique, its types and its importance in developing artistic and creative competence in creative school students based on a creative approach.

Keywords: applique, creative activity, illustrative image, decorative applique, applique lessons.

Annotatsiya: Applikatsiyani o'rgatish, material bilan tanishish, turli xil shakllarni qirqa olish ko'nikmalarini egallash, ularni ma'lum tartibda joylashtirish, obraz va sujetga mos tarzda yopishtirishni talab etiladi. Applikatsiyani o'rgatish bolalarning qabul qilish jarayonini o'zlashtirishga asoslanadi. Ushbu maqolada applikasiya haqida tushuncha, uning turlari va ijod maktabi o'quvchilarida badiiy-ijodiy kompetentsiyasini kreativ yondashuv asosida rivojlantirishdagi ahamiyati haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: applikasiya, ijodiy faoliyat, illyustrativ tasvir, dekorativ applikasiya, applikasiya mashg'ulotlari.

«Applikatsiya» so'zi lotincha so'zdan olingan bolib, «joylashtirish» degan ma'noni aytiladi. Applikasiya tasviriy faoliyatning bir turi. Applikasiyada ishlatiladigan ashyo o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Qog'oz, somon, quritilgan o'simlik o'ramga joylashtirilib, har xil yelim bilan yelimlanadi. Mato, charm, jun, paxmoq kabilarga esa tiqiladi.

Applikatsiya bir xil rangli yoki ko'p rangli bo'ladi. Bir xil applikasiya grafik rang bersa, ko'p ranglisi esa go'zallik baxsh qiladi. Unda ham, bunda ham badiiylik ko'rinadi. Applikasiyada chamalash va buyumning hajmiy tasviri xarakterli bo'ladi. Applikasiya o'ziga xosligi katta doirachalardan tashkil topgan.

Rang applikasiyani ifodalash darajasini ko'taruvchi vosita hisoblanadi. Shuning uchun applikasiya faoliyatida ranglarning uyg'unlashuviga xos tushishi xayoliy va dekorativ kompozitsiyaning ifodaliligi garmoniyasini izlab topishdan iborat. Applikasiya yoshlarda qog'ozda kompozitsion mashg'ulotini bilishga muhit yaratadi. Bola tayyorlagan applikasiya ishi estetik talabga javob berishi zarur.

Applikatsiya fanining umumiy, tipik va individual belgisini ko'ra olishga o'rgatadi, ularning o'zaro bog'liqligi, butun qismlar, rita, simmetrik chamalash shakllanadi, predmetning shaklini, rangini bosqichma-bosqich ko'rsatish ko'nikmasini ko'rsata oladi.

Applikatsiya badiiy ishlarni oddiy va mos vosita yordamida, real asosni saqlagan tarzda amalga oshiruvchi faoliyatdir. Masalan, mustaqil asar pannolar, surat, plakat. Ilstrativ tasvir, elementar matematikaga o'rgatuvchi ko'rgazma qurol, tabiat, nutq o'zlashtirish metodikasi uchun ijodiy o'yin, o'yinchoq, 8-mart bayram sovg'asi, qurolli kuchlar va boshqa bayramlarda bezatish uchun devoriy gazeta, ko'rgazma va boshqalar kabi. Maktabgacha ta'lim muassasasini bezatish mashg'ulotlarida ham bolalar applikasiya ishlarining o'rni juda katta.

Applikatsiya ishini bajarishda foydalanilgan kerakli asbob uskunalar ishlatilishiga xos bo'lishi bilan birga, estetik talabga javob berishi zarur. Ayrim kerakli ashyoni «pape-mame» usulida qaychi qo'yish uchun qalamdon yasash, mo'yqalam qo'ygichni esa qalin kartondan yasash mumkin. Applikasiya uchun zarur ashyo murakkab emas; qaychi, yelim uchun mo'yqalam, oddiy qalam, qiyqim uchun quticha, lattacha, gazeta qog'oz.

Applikatsiya mavzuli yoki qirg'ilgan dekorativ shakllarni asosiy fonda, turli predmetlar yordamida badiiy bezash uchun ishlatiladigan xalq amaliy san'atining birturi. Applikatsiyaning o'ziga xos tomonlari mavjud. Applikatsiya mashg'ulotlari bolaning tasviriy ko'nikmalarini rivojlantirishga va ijodiy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

Applikatsiya o'z ichiga xayolni, tasvirni, go'zallikni ko'ra olish qobiliyatlarini oladi. Applikatsiya mashg'ulotlaridan olgan ko'nikmalarini bolalar boshqa faoliyatda ham foydalanishlari mumkin. Applikatsiya mashg'ulotlarini to'laqonli o'tkazish uchun material va jihozlarni oldindan tayyorlab qo'yish juda muhimdir.

Shakl, hajm, rang, predmetning o'zaro munosabatlari haqidagi taassurotlarni boyitish, bolalarni mashg'ulot vaqtida fikrlash va tasavvurni ishlatishga yordam beradi. Ammo har bir yosh guruhlarida applikatsiya mashg'ulotlarida foydalaniladigan ta'limiy usullar o'ziga xos xususiyatga egadir.

Bolalar applikatsiya mashg'ulotlarida juda ko'p qimmatli mehnat ko'nikmalari va malakalarini egallaydilar. Ular ozoda, batartib yopishtirishga, o'z ish joylarini toza saqlashga va murakkab asbob hisoblangan qaychi bilan ishlashga o'rganadilar. Bularning hammasi bolalarning maktabdagi qo'l mehnati darsiga tayyorlaydi.

Bolalar yengil va mayda qog'oz shakllari bilan ishlashlari davomida, o'z harakatlarining tezligini to'xtatib turishga o'rganadilar. Mashg'ulot jarayonida ular oz bo'lsa-da, qiyinchilikni yengib o'tadilar, bu esa bolalar xarakterida irodalilik xususiyatini, chidam, sabr kabi fazilatlarini tarbiyalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

M.N. Muminova, M.A. Maksumova «Kasbiy etika va etiket», uslubiy qo'llanma, T., 2006.

N.M. Zakirova. O'quvchilarda kreativlikni shakllantirish mazmuni va usullari. Akademik reaserch in educational science. Volume 1. Issue 3. 2020.

Ortiqov O. R. Ma'naviy-ma'rifiy ishlar jarayonida mafkuraviy immunitetni rivojlantirish texnologiyalari (oliy ta'lim muassasalari misolida) //Экономика и социум. – 2022. – №. 3-2 (94). – С. 1130- 1135.

Ne'matova G. Ijodiy tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi va o'quvchining mustaqil faoliyati. – T.: RTM, 2001. –24 b.

Husanboyeva Q.P. Oliy ta'lim muassasalarida davlat tilini o'qitish bilan bog'liq muammolar va ularning yechimi. Texnika oliy o'quv yurtlarida o'zbek va xorijiy tillarni o'qitishning dolzarb masalalari (Nazariya, metodika, texnologiya). Respublika ilmiy- amaliy konferensiya materiallari. T.2020. 5-b.

Nishonova Z. Mustaqil ijodiy fikrlashni rivojlantirishning psixologik asoslari. Psix. fan. dok. ... diss. avtoreferati. –T., 2005. – 38 b.

Baltayeva A.T. Designing lessons aimed at teaching students to critically evaluate the personality of the heroes of the work of fiction. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. P.947-952.

Boltayeva SH. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilar ijodiy faoliyatini shakllantirish. // Xalq ta'limi, 2004, № .-34-34 betlar.

Pedagogik ensklapediya II;184 b

С. И. Ожегов «Словáрь рýсского языка» — нормативный толковый словарь общепотребительной лексики.

European Commission/EACEA/Eurydice 2012, Developing Key Competences at School in Europe: Challenges and opportunities in Europe, p. 19

Ayupov R.H., To'xtayeva F.Sh. Raqamli iqtisod va 4.0 industriyaning korporativ boshqaruvdagi ro'li "Amaliy matematika va information texnologiyalarning dolzarb muammolari " Xalqarao anjuman tezislari to'plami Toshkent, 2019. 186-187 b

Borthwick, A., & Hansen, R. (2017). Digital literacy in teacher education. Are teacher educators competent? Journal of Digital Learning in Teacher Education, 33(2), 46-48.

- Теоретические подходы к определению понятия цифровой грамотности. Шариков Александр Вячеславович: Всероссийская научно-практическая конференция «Интернет и социокультурные трансформации». Москва, 21–22 апреля 2015г.[Электронный ресурс]
- Kattakishiyev B., Mamayusupov I. Strategik menejment fanidan praktikum. - T., "Fan va texnologiya", 2008, 192 bet.
- Xalilova Dilnoza Furkatovna. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirish. Fan va innovatsiyalar xalqaro ilmiy jurnali 2-jild, 3-son, 2023-yil. 174-177.
- Toshtemirova S. A. (2020). Ta'lim sifati va uni demokratlashtirish ilmiy muammo sifatida // Uzluksiz ta'lim
- Amirova. G.A., Sulaymonov A.P., Djurayeva B .R. Maktabgacha ta'lim muassasalarda applikasiya mashg'ulotlari. T., 2014.